

GONDOLATOK EGY BESZÉLGETÉS KAPCSÁN

Végigolvasva az előző cikket számtalan kérdés merülhet fel annak kapcsán az olvasóban. Mivel volt szerencsém a beszélgetésen személyesen részt venni, veszem magamnak a bátorságot és megpróbálom olyan gondolatokkal kiegészíteni a leírtakat, melyek a felmerülő kérdésekre válaszul szolgálhatnak.

Nagyon sok szó esett a beszélgetés során asszimilációról, autonómiáról, köztudatról és számos ehhez hasonló fogalmakról, melyek a magyar fülnek kicsit idegenül csenghetnek. Idegenül, mert az ezekkel a szavakkal jelzett probléma - vagyis a nemzeti kisebbséghez való tartozás, a kisebbségi lét - ismeretlen számunkra. Ismeretlen és mondjuk meg őszintén nagyon távoli. Szerencsére ! - mondhatják erre többen, s ha jól belegondolok van is némi igazuk. De a helyzet nem ilyen egyszerű. Ugyanis abból, hogy mi magyarországi magyarok saját államunkon belül élünk még nem következik az, hogy a határainkon kívül rekedt magyarok problémáira és gondjaira való fogékonyságunkat elveszítsük.

Bár az utóbbi egy-két évben megpróbáljuk elhíttetni az ellenkezőjét, mégis napjaink Magyarországra ez jellemző. Divatos szóhasználatral élve azt is lehetne mondani, hogy az elmúlt negyvenöt év eredményeként. Való igaz, hogy 1945 után a hazai politika és politikusok megpróbálták elfeledkezni a határainkon túl élő mintegy öt millió magyarról; ez azonban az éremnek csak az egyik oldala. A másik oldal mi vagyunk: egyének személyenként és köztudatot alkotó tömegként. És ha ezt az oldalt tesszük vizsgálódásunk tárgyává, akkor szomorúan állapíthatjuk meg, hogy legalább olyan mértékben hibáztathatjuk magunkat, mint az elmúlt időszak politikai rendszerét és ideológiáját. Nem kétlem

sokan kikérik ezt maguknak. Mégis úgy érzem elszakadtunk egymástól, megszűnt az a lelki közösség melynek egy nemzet tagjai között feltétlenül léteznie kell. Hogy hol és mikor vesztettük el egymást a határon innen és túl: ez a kérdés most már nem lényeges. Sokkal fontosabb az, hogy megtaláljuk újra azt a szellemi közösséget, mely eggyé tesz gondokodásban, jószándékban, cselekedetben.

Nagyon nagy szükség van erre a szellemi közösségre. Nagyon nagy szükség van arra, hogy itthon a kinti problémák ugyanúgy érintsenek bennünket, mintha velünk történtek volna meg azok. Az Erdéllyel foglalkozó, a romániai magyarságról szóló híradások az anyaországban ne közönnyel, ne érdektelenséggel találják magukat szemben. Ne olyan reakciókat váltsanak ki, hogy "már a vízcsapból is ez folyik", "van nálunk is elég probléma amivel foglalkozni kellene", "hagyjuk már ezt a témát ..." stb. Ezt a fajta köztudatot fel kell számolni egyszer s mindenkorra. Fel kell végre fogni, hogy nem lehet eleget "foglalkozni Erdéllyel". A kintiek számára ugyanis csak mi - az anyaország - tudunk segíteni abban a küzdelemben, amelyet nemzeti létükért, magyarságuk megtartásáért folytatnak. És ha nem tudjuk ezt a segítséget megadni, akkor végzetesen egyedül maradnak.

Általános vélemény volt két hónapja Erdélyben, hogy a Nemzeti Megmentés Frontjának (NMF) választási győzelme lenne a legkedvezőbb az erdélyi magyarság számára. De két hónap alatt nyilvánvalóvá vált, hogy a NMF nemcsak a magyarság nemzetiségi jogainak biztosításával késlekedik, de visszafordult ahhoz a politikához, amit román politikusok ideológiai beállítottságra való tekintet nélkül előszere-tettel folytattak az elmúlt hetven évben. Ez a politika a nemzetiségekben ellenséget lát, olyan nacionalista, erőszakos, kiváltságokat akaró és élvező tömegnek állítva be őket, melyek a románok boldogulásának útjában állnak.

"A legnagyobb hiba abban van, aki nem a jobbaknak akar tetszeni, hanem a tömegnek." (Seneca) Azt lehet mondani, hogy a NMF óriási hibát követett el, amikor úgy értékelte a közállapotokat, hogy csak a magyarelles politikai irányvonal erőltetésével, a nagyromán sovinizmus erősítésével nyerheti meg a választásokat. És a bizonytalan választási siker érdekében feláldozta azt a lehetőséget, mely Románia politikai stabilitásának egyik alapkövét jelenthette volna. Mert a kialakulni látszó magyar-román párbeszéd, mely a két nép között idővel létrehozható volt egy korrekt, tisztességes akár még barátinak is nevezhető viszonyt, ezt a lehetőséget jelentette volna. Ez úgy tűnik ismét kihasználatlanul marad. A NMF történelmi felelőssége óriási. Hiszen egy olyan alkalmat szasztott el, mely nem adatik még egy a történelem során. Kezében volt a lehetőség, hogy megindítsa a magyar-román nemzetiségi ellentét felszámolásának folyamatát. A gyűlölködések, a szélsőségek, a meg nem értés ellen való következetes és határozott fellépés, és ezzel párhuzamosan a nemzetiségi jogok európai kezelése, ugyanis előbb-utóbb az egyén szintjén is éreztették volna jótékony hatásukat. A győztes decemberi forradalom, a közösen kivívott szabadság pedig ennek a katalizátora lehetett volna.

Azt hiszem ez ma már csak illúzió. Elég csak a marosvásárhelyi eseményekre, az ott történtek tudatos félremagyarázására, az egyértelműen diszkriminatív felelősségrevonásra utalnom. (Ez utóbbin a románokat verő cigányok elítélésére gondolok, mely tudtommal mind a mai napig az egyedüli ítélet a marosvásárhelyi eseményekkel kapcsolatban.) És mindezek betetőzéseként április közepén a hatalom hivatalos orgánumának tekinthető "Mai Nap" ("Azi") első számában - mintegy a NMF hivatalos álláspontjaként Erdélyről, a nemzetiségekről és a nemzetiségi jogokról - olyan cikket olvashattunk (közli a Magyar Nemzet április 18-i száma), hogy az akár a bukott Ceausescu rezsimnek is

a "becsületére vált volna". Ez a cikk arra figyelmeztet, hogy az erdélyi magyarság magyarságára nem a hírhedt Vatra Romaneasca a legveszélyesebb. Ez ugyanis az európai közvélemény szemében a Vasgárda jogutódja, mely programját tekintve nem hagy kétséget a felől, hogy a nemzetiségek békes egymás mellett létezésének nem híve. Ez a párt nem tud nagy számban európai kormányokat, politikusokat maga mögé állítani. Így tehát nem kormányképes. Mert az egyértelmű, hogy Románia csak nyugati segítséggel, az európai közösségbe való beilleszkedéssel lábálhat ki abból a nyomorból, mely a gazdasági rablógazdálkodás és a politikai diktatúra után maradt. Tehát ezt a segítséget a Vatra nem kaphatja meg. De a NMF talán igen. Ismerve a román külpolitika gumigerincét, kiváló taktikázási képességét és jó kapcsolatait a szalonképes, de mint látható politikai végcélját tekintve a Vatrával azonos platformon álló NMF már megszerzheti azt az európai segítséget, mely Romániának létszükséglet.

Lehet hogy a választások után teljesen más erők lesznek hatalmon, lehet hogy a NMF még a választások előtt megbukik - ez végülis nem központi kérdés. A lényegét tekintve azt lehet mondani, hogy itthon és Erdélyben rendezni kell a sorokat és a gondolatokat. És fel kell készülni egy szervezett és főleg tudatos harcra. A hazai közvéleményt kell először fölrázni és tudatosítani kell benne, hogy a határokon túli magyarság problémái a mi problémáink is. És ne csak a gazdasági jellegű gondokra legyünk érzékenyek. Mert vajon kinek tűnt fel eddig, hogy pl. felvidéki, a vajdasági magyarok is ugyanolyan jellegű problémákkal küzdenek - asszimiláció, nemzetiségi jogok csorbítása stb. - mint az erdélyiek, mindössze megélhetési gondjaik enyhébbek. Egy egységes hazai közvéleménynek aztán el kell érni azt, hogy Európában ne lehessen elfogadott az olyan ország, amely a területén élő nemzetiségek jogait, nemzetiségként való létezésüket nem akarja gyakorlatban is

érvényesülő alaptörvényekkel biztosítani. Az olyan ország, melyben a politikai pártok többsége nem ismeri el a nemzetiségeket nemzetiségekként, és közös céljuk egy homogénizált, egynemzetiségű állam létrehozása ne kerülhessen be a Közös Európai Házba.

De ahhoz, hogy egy ilyen európai köztudat kialakulhasson nagyon sokat kell még tennünk. Lássuk magunk előtt azokat a lehetséges eszközöket, azokat a biztosítékokat, melyek garantálni képesek a nemzeti kisebbségek jogait, s kizárják annak lehetőségét, hogy a politikai irányvonal változása újra jogfosztottságot jelentsen az erdélyi nemzetiségeknek. Ne riadjunk vissza attól, hogy a pillanatnyi helyzet esetleg tétlenségre kárhozzat. Legyünk nyitottak a párbeszédre, a gondolatcserére, legyünk képesek együttgondolkodni mindenkivel, aki európai módon, jobbitó szándékkal akarja megoldani Kárpát-medence örök problémáját a nemzeti ellentéteket. Enélkül a rendezett köztudat nélkül hiába alakul esetleg kedvezően a politikai helyzet, hiába tűnik fel a hatalomban egy párbeszédre képes erő. Mert Senecával szólva: "Semmilyen szél sem kedvező annak, aki nem tudja milyen kikötőbe tart."

GÁL GYÖRGY